

gemeente
NOORDOOSTPOLDER

NOORDOOSTPOLDER ENERGIENEUTRAAL

**UITVOERINGSPROGRAMMA
2018**

Inleiding

In januari 2017 stelde de gemeenteraad de kaders van het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid vast met de Visienota "Noordoostpolder energieneutraal". Dit programma beschrijft op hoofdlijnen de activiteiten, die de gemeente in 2018 onderneemt ter uitvoering van het duurzaamheidsbeleid.

Wat levert het programma op?

Per thema uit de Visienota (schone energie, nieuwe mobiliteit en circulaire economie) is een overzicht opgenomen van de activiteiten en wat zij naar verwachting opleveren.

Jaarlijks monitoren we de uitvoering van de activiteiten en wat ze hebben opgeleverd. In dit uitvoeringsprogramma is daartoe bij een aantal onderwerpen een stand van zaken opgenomen, en staat in de uitvoeringstabellen ook een terugblik op 2017.

Financiële middelen voor de uitvoering

In de bijlage financiële middelen van de Visienota "Noordoostpolder energieneutraal" is voor de jaren 2017 t/m 2020 het beschikbare budget beschreven. In de tabel hiernaast staat het beschikbare budget voor het jaar 2018.

Programmaperiode	2018
Basisbudget	62.000
Natuur- en milieueducatie	11.500
Ondersteuning Lokale Energie Agenda	20.000
Budget uit programma 2017	32.000
Totaal budget	113.500

Structureel

Voor de uitvoering van de activiteiten is € 62.000 basisbudget beschikbaar. Daarnaast is € 11.500 beschikbaar voor natuur- en milieueducatie op basisscholen.

Incidenteel

In de Perspectiefnota 2017-2020 is eenmalig voor 2017 € 50.000 opgenomen voor het aantrekken van een externe deskundige. Hij begeleidt het proces dat moet leiden tot een Lokaal energieakkoord (zie activiteit 2 en 3 van het onderdeel Schone Energie). Deze extern deskundige startte in april met zijn werkzaamheden. Een gedeelte van de werkzaamheden lopen door in het eerste kwartaal van 2018. Hiervoor is het restant (€ 20.000) van het beschikbare budget voorhanden.

Onderdelen van in 2017 in gang gezette activiteiten, inclusief bijbehorende budgetten, vinden in 2018 plaats en er zijn activiteiten in 2017 ten laste gekomen van andere budgetten. Hierdoor is nog € 32.000 beschikbaar uit het budget voor het jaar 2017.

In de volgende hoofdstukken is per thema een verdeling van het budget weergegeven.

Eigen uitvoeringsbudget voor grote activiteiten

Grotere activiteiten kennen een eigen uitvoeringsbudget. Het gaat hier bijvoorbeeld om gemeentelijke (investerings) activiteiten in gebouwen, wagenpark, afvalinzameling, zonneweide en financiële ondersteuning, zoals een duurzaamheidslening. Voor deze activiteiten gaat steeds een apart dekkingvoorstel naar de raad.

Schone energie

NOORDOOSTPOLDER ENERGIENEUTRAAL

De gemeente focust in haar duurzaamheidsbeleid op de inzet van schone energie. Daarbij is de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. In navolging van het rijksbeleid streeft de gemeente daarnaast naar het terugdringen van de CO₂ uitstoot tot nagenoeg nul in 2050.

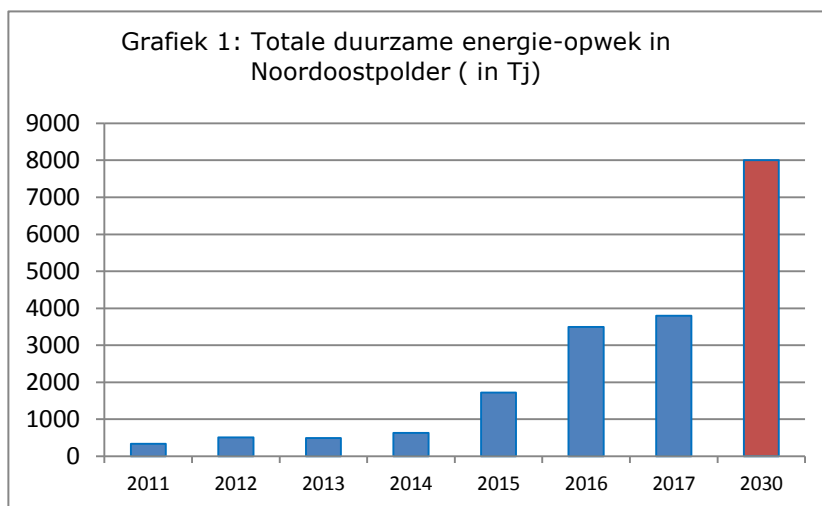
Het rijk ziet een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten omdat op lokaal en regionaal niveau het best kan worden gezien welke besparingsmogelijkheden en duurzame alternatieven geschikt zijn om in de warmtevraag zonder gebruik van aardgas te voorzien.

Stand van zaken

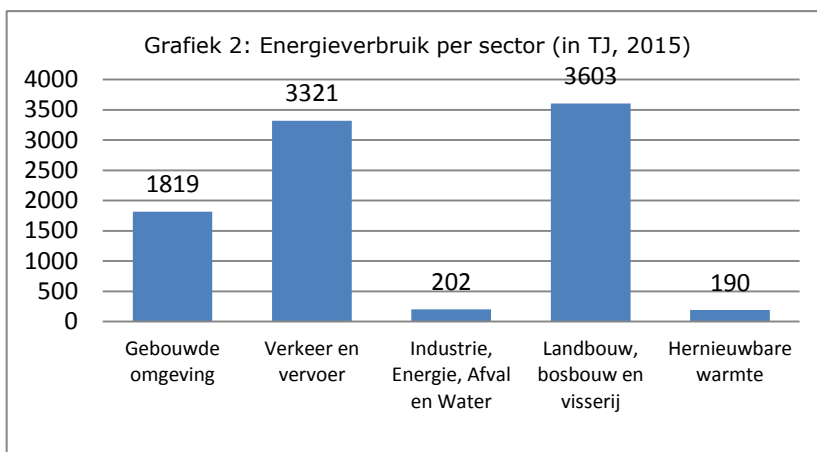
Het totale energieverbruik in Noordoostpolder bedraagt ruim 9000 terajoules (TJ). De totale duurzame energieopwek wordt geschat op circa 3.800 TJ in 2017. Daarmee wordt momenteel 42% van het energieverbruik duurzaam opgewekt.

De totale duurzame energieopwek is in grafiek 1 weergegeven. Voor 2030 is de streefwaarde opgenomen van 8000 Tj duurzame energie. Daarbij is er van uitgegaan dat in 2030 het totale energiegebruik in Noordoostpolder door energiebesparing is teruggebracht van 9000 Tj naar 8000 Tj.

bron: Energievisie Noordoostpolder 2015, p. 26. 2016, 2017 is een inschatting

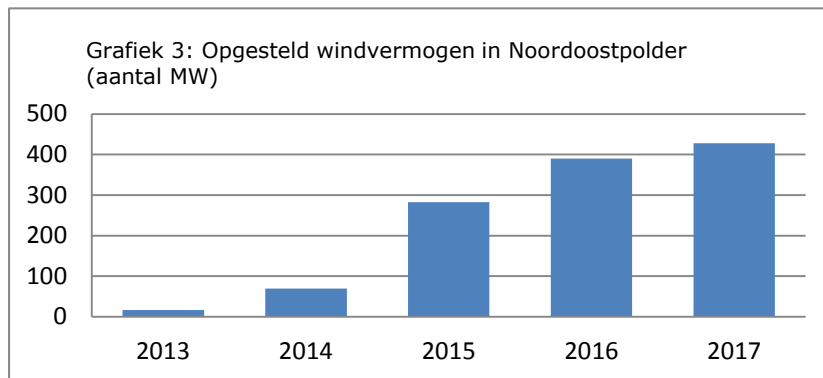
In grafiek 2 is de verdeling per sector weergegeven. In de sector verkeer en vervoer is overigens ook het energiegebruik opgenomen van het verkeer dat over de A6 door de Noordoostpolder rijdt.

bron: Klimaatmonitor, oktober 2017

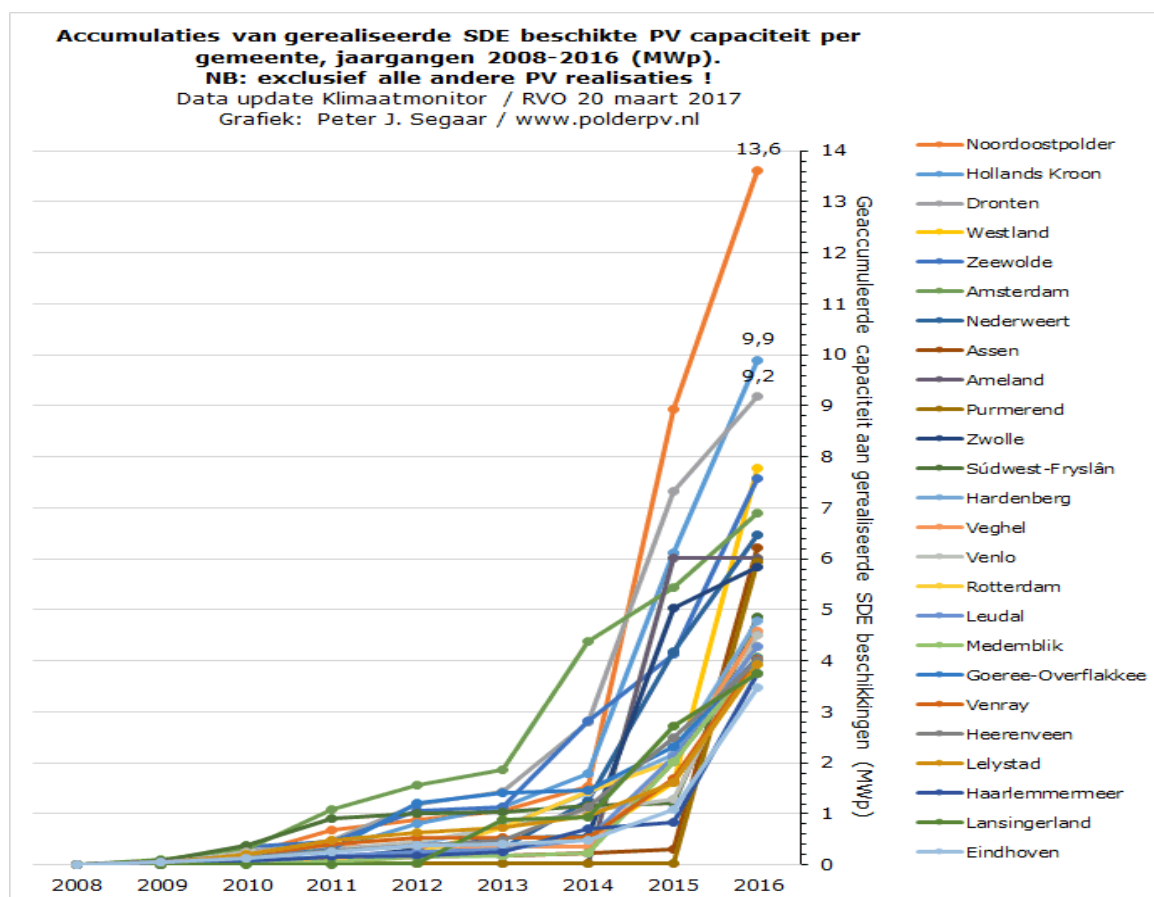
Met name de realisatie van het Windpark Noordoostpolder heeft bijgedragen aan de grote toename in de hoeveelheid opgewekte duurzame energie.

Bron: Klimaatmonitor, oktober 2017

De komende (tientallen) jaren zullen vooral zonne-energie en de vervanging van aardgas als warmtebron een belangrijke rol spelen in de verduurzaming van de energievoorziening van Noordoostpolder.

Onderstaande grafiek laat aan de hand van gerealiseerde SDE projecten zien dat Noordoostpolder een koppositie inneemt in de plaatsing van zonnepanelen bij bedrijven en instanties.

Bron: Polder PV

Wat gaan we doen in 2018

Nr	Onderwerp	Toelichting	Resultaat
1	Aardgasvrije woonwijken	<p>Green Deal Noordoostpolder heeft de Green Deal 'aardgasloze wijken' ondertekend. Deelnemers aan de Green Deal brengen de komende twee jaren in beeld welke acties nodig zijn om (bestaande) wijken uiterlijk in 2050 van het aardgas te krijgen. Daarbij wordt onder andere gekeken of regels aangepast moet worden, welke financiële regelingen er moeten komen en welke rollen de betrokken partijen zoals gemeenten, netbeheerders, bewoners en woningcorporaties moeten krijgen.</p> <p>In 2017 is deelgenomen aan diverse bijeenkomsten en kennisplatforms. In 2018 wordt dit voortgezet</p> <p>Aardgasvrije nieuwbouw Nieuwbouwwijken worden zonder aardgasnetwerk aangelegd. Zo is in het bestemmingsplan van Emmelhage fase 2 vastgelegd dat in de wijk geen aardgasnetwerk wordt aangelegd. Ook de inbreidingslocatie aan de Walstraat in Kraggenburg wordt aardgasloos uitgevoerd. Om toekomstige bewoners hierover te informeren, is informatiemateriaal opgesteld en vormt aardgasvrij wonen één van de onderwerpen van het woonevent begin 2018.</p> <p>Haalbaarheidsonderzoek aardgasvrij appartementencomplex In samenwerking met Mercatus, Liander en de Gasunie doet de gemeente een haalbaarheidsstudie (en ontwerp) naar een CO₂ neutrale energievoorziening (off grid) voor een appartementencomplex in Emmeloord. Specifiek worden de mogelijkheden onderzocht voor het gebruik van Power-to-Gas (P2G) technologie.</p> <p>Opstellen Warmteplan Gemeente, netbeheerder, ontwikkelaars, Mercatus en andere partijen maken afspraken over het achterwege laten van een aardgasnet bij nieuwbouwprojecten en het uitfasen van aardgas in bestaande woonwijken. Er worden afspraken gemaakt met de netbeheerder om de bestaande woonwijken "gasloos" te krijgen. De gemeente legt dit uiteindelijk vast in een omgevingsplan, dat daarmee ook fungeert als lokaal energie- en warmteplan. Hiermee geeft de gemeente aan op welke wijze, in welk tempo en met welke instrumenten de energietransitie naar aardgasloos vorm krijgt.</p> <p><i>Landelijke ontwikkeling</i> Het kabinet komt met voorstellen om ervoor te zorgen dat gemeenten warmteplannen gaan opstellen. Ook komt er een reeks wetswijzigingen om de energietransitie te versnellen. Hoe de rijksoverheid de lokale overheden zo ver wil krijgen, is nog niet helemaal uitgekristalliseerd. Naast het hiervoor al genoemde omgevingsplan kan het warmteplan ook deel uitmaken van het nieuwe landelijk Energieakkoord.</p>	<p>Toegang tot beschikbare kennis en ervaring.</p> <p>Aardgasvrije nieuwbouwwijken.</p> <p>(Toekomstige) bewoners zijn geïnformeerd over aardgasvrij wonen.</p> <p>Haalbaarheidsstudie en een ontwerp voor een P2G voorziening</p> <p>De werkzaamheden leiden uiteindelijk tot een 'kanskaart' waarop is aangegeven op welke wijze een gebied of wijk van warmte kan worden voorzien. De uitkomsten worden meegenomen in de Lokale Energie Agenda.</p>

Nr	Onderwerp	Toelichting	Resultaat
2	Afspraken over een duurzame Noordoost polder met lokale partijen.	De gemeente nam in 2017 het initiatief om met lokale bedrijven, NGO's en burgers afspraken te maken over energiebesparing en duurzame energieopwekking. Dit leidde tot het Netwerk Noordoostpolder Energieneutraal. Dit netwerk heeft tot doel een Lokale Energie Agenda te maken waarin partijen afspraken vastleggen over projecten die bijdragen aan het energieneutraal maken van Noordoostpolder en Noordelijk Flevoland in 2030.	Een ontwerp Lokale Energie Agenda in maart 2018 met breed draagvlak onder bedrijven, burgers en NGO's en een definitieve agenda in de loop van 2018.
3	Coördinator energietransitie aantrekken	De gemeente heeft een coördinator energietransitie aangetrokken die de totstandkoming van een Lokale Energie Agenda namens de gemeente faciliteert en in goede banen leidt.	Zie activiteit 2
4	PV op bedrijfsdaken stimuleren	In 2017 startten gemeente Noordoostpolder en DE-on een project om bedrijven (grootverbruikers) te stimuleren zonnepanelen op hun daken te plaatsen. Begin 2018 komt er een vervolg op het project voor grootverbruikers. In oktober vond ook een informatiebijeenkomst voor kleinverbruikers plaats. Hierbij waren ongeveer 20 ondernemers aanwezig. Nog niet bekend is hoeveel van deze groep gebruik maakt van het aanbod voor nader advies en collectieve inkoop van zonnepanelen. Een eventueel vervolg in 2018 is afhankelijk van de resultaten van het project uit 2017.	Bedrijven zijn gestimuleerd zonnepanelen op hun daken te plaatsen. Voor 26 bedrijven (grootverbruikers) zijn SDE+ subsidiebeschikkingen verkregen. In totaal gaat het om ruim 22.000 zonnepanelen. Daarmee kan ongeveer 6,5 MW worden opgewekt.
5	Communicatie	Communicatie-activiteiten gericht op energiebesparing en verduurzaming van gebouwen. Communicatie vindt o.a. plaats via social media, duurzaamheidspagina's in de Noordoostpolder, duurzaaminnordoostpolder.nl en duurzaamheidsevents. De activiteiten vinden vaak plaats in samenwerking met andere partijen zoals de Pioniers van de Toekomst en Natuur en Milieu Federatie Flevoland.	Inwoners en bedrijven van Noordoostpolder zijn op de hoogte van (lokale) mogelijkheden om energie te besparen en duurzame energie op te wekken. Communicatie stimuleert het daadwerkelijk treffen van maatregelen.
6	Regionaal energiebeleid opstellen	Verschillende partijen waaronder de gemeenten uit Flevoland en de provincie werken momenteel aan een Flevolandse energieagenda. Deze agenda gaat activiteiten bevatten, die deze partijen de komende jaren samen uitvoeren in het kader van de energietransitie. Noordoostpolder is als één van de partners betrokken bij het opstellen van de agenda, en werkt mee aan de uitvoering van voor haar relevante projecten. In 2018 werken betrokken partijen de agenda verder uit in concrete acties. Dan kunnen partijen ook aangeven op welke onderdelen en met welke inzet zij een bijdrage leveren. De uitvoeringssporen bestaan uit: Nieuwbouw woningen, Bestaande woningen, Bedrijven en instellingen, Ruimte voor energie en het goede voorbeeld.	Een provinciale energieagenda met concrete activiteiten, waarbij door samenwerking schaalvoordelen, kennisdeling, ondersteuning en afstemming ontstaan.
7	Prestatie afspraken Mercatus over verduurzaming huurwoningen	Jaarlijks maakt de gemeente prestatieafspraken met Mercatus. Deze afspraken gaan onder andere over duurzaamheid.	Voor 2018 zijn prestatie-afspraken gemaakt over onder andere de energiezuinigheid van woningen, deelname aan het lokaal energieakkoord en aardgasloze wijken.
8	Duurzaamheids lening beschikbaar stellen	De duurzaamheidslening maakt het voor woningeigenaren mogelijk tegen een lage rente geld te lenen uit een revolverend fonds om duurzaamheidsmaatregelen aan de woning te treffen. In 2017 was het fonds in eerste instantie uitgeput, maar er is alsnog extra budget beschikbaar gesteld voor het verstrekken van leningen. In de Perspectiefnota 2017 zijn bedragen opgenomen voor verhoging van het fonds voor duurzaamheidsleningen tot en met 2020. In 2018 kan het fonds –indien nodig- worden verhoogd met € 150.000.	Woningeigenaren kunnen duurzaamheidsmaatregelen treffen aan hun woning. Tot nu toe hebben zo'n 50 woningeigenaren gebruik gemaakt van de regeling.

	Onderwerp	Toelichting	Resultaat
9	Stimulerings- en voorlichtingsprogramma energie neutrale en – leverende concepten in de bestaande woningbouw	<p>Gemeente, bedrijven en NMF Flevoland stellen energieneutrale en – leverende concepten op, inclusief financiering voor particuliere woningeigenaren.</p> <p>NMF Flevoland diende voor dit project begin dit jaar een aanvraag in bij de VNG voor financiële ondersteuning. Deze aanvraag is afgewezen, maar het project kan in 2018 mogelijk toch doorgang vinden onder de paraplu van het provinciale project 'Duurzaam door'. De focus wordt daarbij wel verbreed door niet alleen naar energie, maar ook het aspect circulair te betrekken.</p>	Woningeigenaren treffen duurzaamheidsmaatregelen aan hun woning.
10	Bedrijven verduurzamen	Gemeente, Rabobank en gemeente Urk nemen delen aan de Energieke regio Noordoostpolder-Urk. Energieke Regio helpt bedrijven, maatschappelijke organisaties, verenigingen van eigenaren en woningbouwcorporaties met het verduurzamen van hun gebouwen.	Samenwerkingsovereenkomst is ondertekend. Projectorganisatie is ingericht
11	Innovatieve initiatieven energietransitie stimuleren	De gemeente stimuleert en faciliteert in samenwerking met bijvoorbeeld kennisinstellingen innovatieve initiatieven op het gebied van energietransitie en ruimtelijke inpassing hiervan.	In 2017 leverde dit actiepoint een pilotproject energie-opslag op in de vorm van opslag van zonne-energie in een innovatieve batterij (vermogen 50 Kw, 15 Kwh capaciteit). Momenteel loopt het traject voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning. In 2018 wordt de batterij geplaatst, waarna een testperiode begint tot eind 2019.
12	Aanpassen en/of wijzigen gemeentelijke regelgeving	<p>De gemeente past zo mogelijk gemeentereggeving en/of procedures aan om duurzame initiatieven mogelijk te maken. Ook treedt zij in overleg en maakt zij afspraken met provincie en Rijk om belemmeringen weg te nemen.</p> <p>Als onderdeel van de Provinciale energieagenda zijn in 2017 bouwstenen opgesteld voor het beleid van grondgebonden zonneparken. In februari/maart 2018 stelt de provincie deze bouwstenen vast.</p> <p>Parallel hieraan stelt de gemeente zelf een voorstel op, dat ingaat op de gemeentelijke ambitie voor zonneweides, de vertaling hiervan in ruimtelijk beleid en de eventuele gevolgen hiervan voor de gemeentelijke structuurvisie</p>	<p>Provinciaal beleid grondgebonden zon in landelijk gebied.</p> <p>Voorstel nadere invulling gemeentelijk beleid voor grondgebonden zon in landelijk gebied.</p>
13	Verduurzamen sportgebouwen stimuleren	In oktober 2017 is gestart met het ondersteunen van sportverenigingen om hun gebouwen en installaties te verduurzamen. De gemeente stimuleert dit door een deel (2/3) van de kosten van een energiescan voor haar rekening te nemen. De energiescan maakt voor de sportvereniging inzichtelijk waar (energie) kostenbesparende maatregelen mogelijk zijn. De energiescan kan resulteren in een subsidieaanvraag om in aanmerking te komen voor een landelijke subsidie (EDS).	Van de 21 aangeschreven verenigingen hebben 5 gebruik gemaakt van de energiescan. Geen van de verenigingen heeft tot nu toe EDS subsidie aangevraagd. Verwacht wordt dat 1 vereniging dit wel gaat doen. De 5 verenigingen zijn wel voornemens om naar aanleiding van de resultaten van de scan in 2018 maatregelen te treffen.

Beschikbaar budget voor het thema Schone energie

Voor uitvoering van de activiteiten is in 2018 een budget van € 83.000 beschikbaar. Dit bedrag is inclusief de kosten voor de coördinator energietransitie.

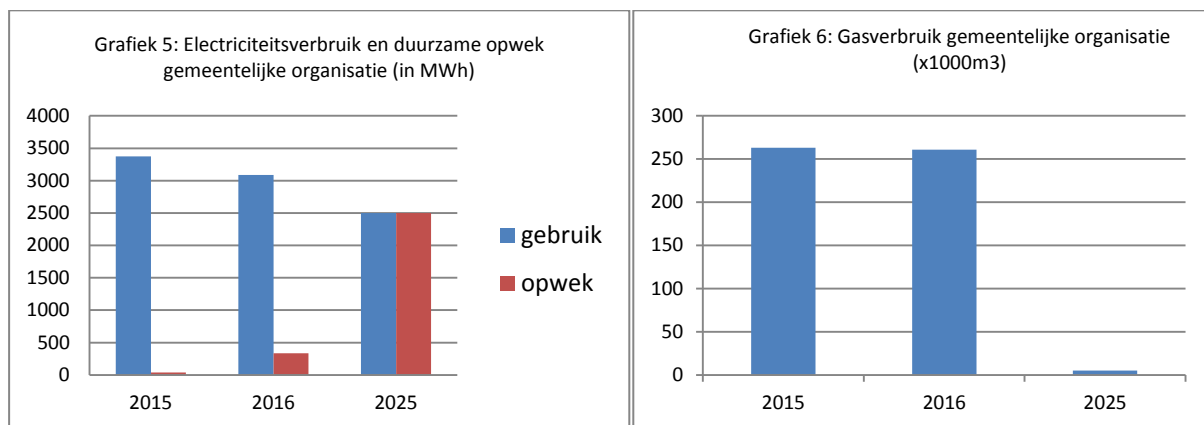
DE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

Als gemeentelijke organisatie hebben we ons tot doel gesteld in 2025 energieneutraal te zijn. Daartoe zijn onder andere de meeste gemeentelijke gebouwen voorzien van zonnepanelen. De resterende energievraag zal door andere maatregelen ingevuld worden. Hierna schetsen we de stand van zaken op dit moment. Daarna volgen de activiteiten, die we in 2018 ondernemen.

Stand van zaken

In grafiek 5 staat het elektriciteitsverbruik en de hoeveelheid duurzaam opgewekte elektriciteit door de gemeentelijke organisatie. Grafiek 6 beschrijft het gasverbruik. In de grafieken zijn ook de streefdoelen opgenomen voor het jaar 2025.

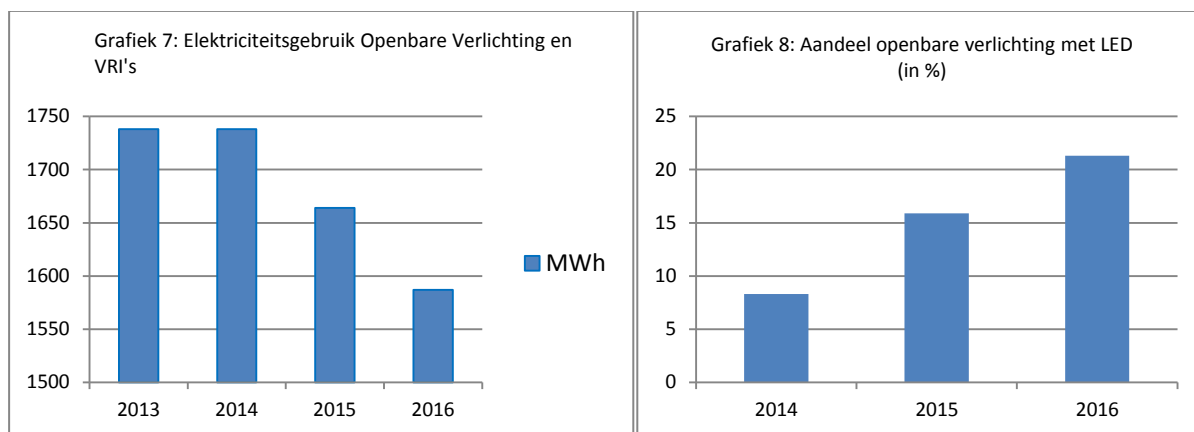
Te zien is dat het elektriciteits- en gasverbruik vermindert, en dat daarnaast het aandeel duurzaam opgewekte energie toeneemt. Ook is duidelijk dat nog de nodige stappen gezet moeten worden naar energieneutraliteit.

(Bron: poweredbynoordoostpolder.nl, november 2017)

De gemeente koopt 100% duurzame energie in. Aardgas wordt verduurzaamd door middel van inkoop van CO₂ credits. Deze CO₂ credits compenseren de vrijgekomen broeikasgassen door het investeren in duurzame energie en/of energiebesparing.

De afname van het elektriciteitsverbruik is onder andere toe te schrijven aan de vermindering van elektriciteitsgebruik door openbare verlichting en verkeersregelinstallaties (VRI's), zie grafiek 7 en 8. In 2017 is dit bijvoorbeeld gerealiseerd door ruim 1500 bestaande armaturen om te bouwen naar LED.

Bron: Klimaatmonitor, november 2017

Wat gaan we doen in 2018

Nr	Onderwerp	Toelichting	Resultaat
1	Beleidsvorming gemeentelijke zonneweide	Na een motie in de gemeenteraad is een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van de aanleg van een gemeentelijk zonnepark. Momenteel wordt het onderzoek geupdate voor één van de voorkeurslocaties vanwege een aantal ontwikkelingen bij deze locatie. Aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek doet de gemeenteraad een principe- uitspraak over het daadwerkelijk realiseren van een zonneweide. Bij een positieve beslissing starten in 2018 de werkzaamheden om de zonneweide uiteindelijk te realiseren.	Een principebesluit van de raad of de gemeente een gemeentelijke zonneweide wil realiseren. Een zonneweide draagt bij aan de doelstelling om als organisatie in 2025 energieneutraal te zijn.
2	Gemeentelijke gebouwen verduurzamen	De gemeente heeft onderzocht welke mogelijkheden er zijn om gemeentelijke gebouwen energiezuiniger te maken. De resultaten zijn in 2017 vastgelegd in een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsprogramma. Het programma is bijna gereed, waarna het aan het gemeentebestuur wordt voorgelegd. De uitvoering start na goedkeuring van de raad. In 2017 is SDE subsidie aangevraagd en gekregen voor het plaatsen van 1000 zonnepanelen op de Bosbadhal. Volgens planning vindt daadwerkelijke plaatsing in 2018 plaats.	Gemeentelijke gebouwen worden energiezuiniger. Bijdrage aan het behalen van de doelstelling om als organisatie in 2025 energieneutraal te zijn.
3	Gemeentelijk wagenpark verduurzamen	In 2017 is gestart de mogelijkheden in kaart te brengen om het gemeentelijk wagenpark verder te verduurzamen. De onderzoeksresultaten met advies worden in 2018 voorgelegd aan college en raad. In eerste instantie gaat het om het onderdeel tractie van wijkbeheer. Afhankelijk van de resultaten van het onderzoek wordt daarna gekeken naar verduurzaming van het overig gemeentelijk wagenpark.	Raadsadvies, inclusief budget in 2018 Duurzamer gemeentelijk wagenpark
4	Regionale energieagenda Flevoland opstellen, onderdeel 'Goede voorbeeld geven'.	Onderdeel van de regionale energieagenda is het actieprogramma 'Goede voorbeeld'. In het kader van dat programma voeren Flevolandse overheden (gezamenlijk) activiteiten uit om het goede voorbeeld te geven op het gebied van duurzaamheid. De hoofdlijnen van het programma zijn in 2017 op papier gezet. In 2018 werken de betrokken partijen het programma verder uit in concrete activiteiten.	Projecten uitvoeren in regionaal verband zodat schaalvoordelen ontstaan.

Beschikbaar budget voor het thema Schone energie, onderdeel gemeentelijke organisatie

Voor dit onderdeel wordt geen budget ten laste van dit uitvoeringsprogramma gebracht. Eventueel benodigde middelen worden via aparte (raads)voorstellen aangevraagd.

Nieuwe mobiliteit

In Noordoostpolder vraagt verkeer relatief veel energie. Het autobezit is hoger dan het landelijk gemiddelde vanwege de geografische opbouw. Het beleid is er daarom op gericht enerzijds de energievraag te beperken en anderzijds schone mobiliteit te bevorderen. De activiteiten in 2018 richten zich onder andere op verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark, mobiliteit in kleine kernen en stimulering van het fietsgebruik.

Wat gaan we doen in 2018

Nr	Onderwerp	Toelichting	Resultaat
1	Openbaar vervoer verbeteren	In 2018 ontwikkelt de gemeente een Mobiliteitsvisie voor de kleine kernen. De eerste stap is het in kaart brengen van de huidige mobiliteit in kleine kernen en bereikbaarheid van voorzieningen. Ook worden er met de provincie verbetervoorstellen voor het huidige openbaar vervoer uitgewerkt. Het betreft frequentieverhoging en snelheidsverhoging. Verder vragen wij nadrukkelijk aandacht bij de betrokken overheden voor de ontwikkelingen omtrent hoogwaardig openbaar vervoer (HOV).	Een objectief beeld van de huidige en toekomstige staat van het gebruik en de bereikbaarheid van voorzieningen en de daarbij behorende verplaatsingsbehoefte. De gemeentelijke mobiliteitsvisie geeft inzicht in de beïnvloedingsmogelijkheden voor de gemeente als het gaat om bereikbaarheid.
2	Pilot vraagafhankelijk vervoer	Parallel aan de Mobiliteitsvisie startte in Espel een pilot Samobiel. Samobiel is een dorpsmeerrijddienst. De website Samobiel Espel is gelanceerd. Deze website maakt het meerijden met dorpsgenoten makkelijker en brengt vraag en aanbod bij elkaar. De duur van de pilot is minimaal 1 jaar.	Evaluatie van de pilot levert informatie op over de kansrijkheid. Mogelijk wordt de pilot omgezet in een definitief vervoerconcept. Verdere uitrol is ook mogelijk.
3	Stimuleren elektrisch vervoer	In 2018 wordt het oorspronkelijk voor 2017 geplande beleid voor laadpalen voor elektrische voertuigen vastgesteld. De (concept) kaders en spelregels zijn al wel in concept gereed.	Duidelijke regels waar en hoe in het openbaar gebied laadpalen zijn toegestaan.
4	Innovatie bij infrastructuur /autonoom rijden	Er wordt begonnen met het upgraden van verkeerslichten naar IVRI. IVRI's kunnen anticiperen op het soort verkeer, de routes en de tijden. Met deze informatie verbetert de doorstroming voor bijvoorbeeld vrachtauto's. Hierdoor vermindert de uitstoot. Ook kunnen fietsers 'bevoordeeld' worden.	Een lijst van infrastructurele projecten op het gebied van realisatie en onderhoud en daarnaast een lijst met mogelijk innovatieve oplossingen. In 2018 wordt de VRI's bij Onder de Toren omgebouwd tot IVRI's. Naar verwachting worden in 2019 nog 3 VRI's geupgrade tot IVRI.
5	Stimuleren fietsgebruik	Het Fietsplan (2015-2020) wordt uitgevoerd. Dit betreft naast campagnes ook infrastructurele maatregelen die de fietsveiligheid bevorderen, zoals rotondes. Fietsveiligheid is een belangrijke trigger om fietsgebruik te stimuleren.	Drie tot vijf scholen verwerven een verkeersveiligheidslabel. In het najaar start een campagne op scholen over fietsverlichting. Specifiek aandacht voor de fiets bij infrastructurele projecten. In 2017 zijn 2 rotondes aangelegd bij de Urkerweg en de Moerasandijviestraat. Naar verwachting komt de rotonde bij de Koningin Julianastraat eind 2017/begin 2018 gereed.

Beschikbaar budget voor het thema Nieuwe Mobiliteit

Voor uitvoering van de activiteiten is in 2018 een budget van € 5.000 nodig.

Circulaire economie

In de circulaire economie worden producten en materialen hergebruikt en behouden grondstoffen hun waarde. Dat brengt veel kansen voor ondernemers: meer ketensamenwerking, innovatie, minder grondstoffenverbruik en minder afval.

De gemeente onderschrijft deze uitgangspunten en wil hieraan een bijdrage leveren. Hiervoor worden in 2018 diverse activiteiten uitgevoerd. Deze hebben tot doel de hoeveelheid afval te verminderen, een betere afvalscheiding te realiseren en initiatieven op het gebied van circulaire economie te stimuleren en te faciliteren.

Het regeerakkoord van Rutte III verwijst naar het programma Circulaire Economie dat de rijksoverheid in 2016 presenteerde. Dit programma streeft een volledig circulaire economie na in 2050 met als tussendoel 50% minder verbruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) in 2030. Om deze doelen te bereiken verschijnen in 2018 zogenaamde transitieagenda's met concrete programma's op het gebied van biomassa en voedsel, kunststoffen, maakindustrie, bouw en consumptiegoederen.

De provincie Flevoland werkt intussen aan de uitwerking van de opgave circulaire economie uit de omgevingsvisie Flevoland.

Mogelijk bieden deze ontwikkelingen kansen voor de gemeente Noordoostpolder wanneer zij verder uitgewerkt zijn.

Gemeente wil:

- Reduceren
- Hergebruiken
- Recyclen

Stand van zaken

Reduceren

De gemeente gaf dit jaar veel voorlichting over het voorkomen van afval, de nieuwe wijze van afvalinzameling en het terugdringen van voedselverspilling.

De resultaten van de nieuwe inzameling blijven erg positief. Het restafval blijft dalen terwijl de hoeveelheid grondstoffen blijft stijgen. Het restafval daalde in het eerste half jaar van 2017 (ten opzichte van dezelfde periode in 2016) met 41%. De ingezamelde hoeveelheden gft (+16%) oud papier (+16%) en plastic/metalen verpakkingen/drankenkartons (+209%) stegen flink.

Door de nieuwe wijze van afvalscheiding stijgen naar verwachting de percentages voor ingezameld kunststof, blik, pakken, gft en oud papier de komende jaren. Uit onderzoek blijkt dat de wijze van afvalinzameling in Noordoostpolder wordt gewaardeerd met een gemiddeld cijfer van 7,2.

Hergebruik, recyclen (circulair)

Vanaf september 2017 wordt al het restafval van hoogbouw uit Noordoostpolder voorgesorteerd. Voordat dit restafval wordt verbrand, haalt HVC kostbare grondstoffen uit het restafval van hoogbouw.

Per 1 oktober wordt het aantal grondstoffen op het gratis deel van de milieustraat uitgebreid met grond en snoeiafval. Vanaf 1 oktober hoeven bewoners niet meer te betalen voor deze twee grondstoffen.

Wat gaan wij doen in 2018?

Nr	Onderwerp	Toelichting	Resultaat
1	Afvalscheiding stimuleren	<p>Afvalscheiding is een belangrijk onderdeel van de circulaire economie. Want gescheiden afval kan worden hergebruikt als grondstof. Daarom gaan wij in 2018 afvalscheiding meer onder de aandacht brengen van bewoners.</p> <p>Daarnaast gaan wij nieuwe manieren zoeken om meer afval gescheiden in te zamelen. Bijvoorbeeld door herbruikbaar afval op basisscholen in te zamelen. In 2018 maken wij een plan om de afvalscheiding nog verder te verbeteren</p>	Huishoudens bieden minder afval aan en scheiden hun aangeboden afval.
2	Voedselverspilling tegengaan	<p>De gemeente organiseerde in 2017 in samenwerking met de Voedselpioniers en een restaurant gratis workshops om mensen te leren dat er met restjes nog best wat te doen valt. Tijdens de workshops werden tips gegeven over slim kopen, koken en bewaren.</p> <p>Ook in 2018 organiseren de Voedselpioniers regelmatig bijeenkomsten waar aandacht wordt besteed aan het terugdringen van voedselverspilling.</p>	<p>4 workshops om voedselverspilling te voorkomen.</p> <p>Minder voedselverspilling</p>
3	Circulaire economie initiatieven	Gemeente, zo mogelijk in samenwerking met onder andere het bedrijfsleven, landbouworganisaties en HVC, stimuleert en faciliteert minimaal 1 lokaal initiatief op gebied van circulaire economie	Eén lokaal initiatief

Beschikbaar budget voor het thema Circulaire economie

Voor uitvoering van de activiteiten is in 2018 een budget van € 2.500 nodig.

Overig

Hierna komt een aantal activiteiten aan de orde die niet direct aan één thema zijn te koppelen.

Nr	Onderwerp	Toelichting	Resultaat
1	Natuur- en milieueducatie	<p>Via IVN krijgen scholen lesmateriaal en activiteiten aangeboden over onder andere energie, circulaire economie en afval. Ook de boomfeestdag zal in 2018 weer plaatsvinden.</p> <p>In 2017 maakten de scholen voor het primair onderwijs gebruik van het NME aanbod, aangeboden door 41 verschillende organisaties. De onderwerpen varieerden van Afval, Duurzaamheid, Energie, Voeding, Water, Natuur, FairTrade tot Zwerfafval.</p> <p>Daarnaast organiseerden Flevolandschap, Landschapsbeheer Flevoland, Natuurmonumenten, gemeente Noordoostpolder, IVN, de huttenbouwweek en Staatsbosbeheer de jaarlijkse boomfeestdag.</p> <p>In het najaar 2017 is ook gestart met het project "Van zwerfafval tot grondstof". Alle activiteiten en materialen rond dit uitgebreide project zijn nu al voor de scholen toegankelijk via de NMEgids. Dit project gaat in januari 2018 echt van start.</p>	<p>Leerlingen hebben kennis van diverse natuur en milieuonderwerpen.</p> <p>In 2017 werd 29 keer een leskist uitgeleend aan een school in de Noordoostpolder. Hiermee zijn 675 leerlingen bereikt. Aan gastlessen en excursies deden ongeveer deden ongeveer 695 leerlingen mee.</p> <p>550 leerlingen uit groep 7 en 8 namen deel aan de boomfeestdag.</p>
2	Ondersteunen initiatieven samenleving	<p>De gemeente ondersteunt initiatieven vanuit de samenleving. Daartoe is in 2017 onder andere samengewerkt met de pioniers van de toekomst. Deze samenwerking wordt in 2018 voortgezet. De pioniers hebben in 2017 o.a. de communicatie verzorgd van de lancering van de Energiecoach NOP en de kick off van het netwerk Noordoostpolder energieneutraal. In 2018 organiseren de pioniers wederom een aantal duurzaamheidsfeesten</p> <p>De gemeente nam verder in 2017 het initiatief om met lokale partijen afspraken te maken over energiebesparing en duurzame energieopwekking. Dit leidde tot het Netwerk Noordoostpolder Energieneutraal. Zie voor meer informatie actiepunt 2 bij het onderwerp Schone Energie.</p> <p>De gemeente ondersteunt de prijsvraag "Open Energielab Nagele". Het dorp krijgt hiermee een kwaliteitsimpuls door op zoek te gaan naar bijzondere oplossingen op het gebied van duurzame energie. De prijsvraag resulteerde in 29 inzendingen met oplossingen op het gebied van duurzame energie.</p> <p>De leerlingen van Aeres VMBO Emmeloord, opleiding toegepaste biologie, hebben het initiatief genomen om een voedselbos aan te gaan leggen. Het voedselbos komt bij het IVN gebouw aan de Sportlaan te Emmeloord. Hier staat nu essenbos, dat sterk is aangetast door de essentaksterfte. De leerlingen hebben een plan gemaakt voor deze locatie van totaal ca. 6 ha groot. Het is de bedoeling om dit gefaseerd te realiseren. Er zijn verschillende partijen benaderd om het voedselbos samen te gaan exploiteren. De bedoeling is om dit jaar 1 ha geschikt te maken voor 1^e aanleg van de 1^e fase van het</p>	<p>Realisatie van lokale initiatieven</p> <p>Duurzaamheidsfeesten</p> <p>Start met de uitvoering van activiteiten uit de Lokale Energie Agenda.</p> <p>4 visies zijn geselecteerd voor een vervolg. Eind maart 2018 is de winnaar bekend gemaakt en start uitvoering van de visie</p> <p>Een voedselbos</p> <p>Natuureducatie</p>

		voedselbos. Er wordt de komende tijd gewerkt aan de samenwerking en de instelling van een exploitatiegroep.	
3	Fair Trade gemeente	De gemeente Noordoostpolder mag ook in 2017 en 2018 de titel Fair Trade gemeente dragen. In 2017 lag de focus op het benaderen van scholen om deelnemer te worden. Het behoud van de titel Fair trade en het werven van nieuwe deelnemers is belegd bij de Pioniers van de Toekomst. De Pioniers van de Toekomst organiseren in het voorjaar en in het najaar een evenement rondom Fair Trade.	Via leskisten zijn scholen betrokken bij het onderwerp Fair trade. De gemeente mag zich Fair Trade gemeente noemen.

Beschikbaar budget

Voor uitvoering van de activiteiten is in 2018 een budget van € 23.000 nodig.

